

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/2/2024
Identifikačné číslo spisu:	1520202592
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1520202592.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Zlochu a JUDr. Viery Nevedelovej, v spore žalobcu: T. J., nar. M., bytom L., zast. advokátkou JUDr. Ivicu Morávkovou, so sídlom Trnavská cesta 23, Bratislava, proti žalovanému: S. J., nar. M., bytom D., o zaplatenie 2.700 eur s prísl., vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava V) pod sp. zn. B5-10C/15/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. novembra 2022 sp. zn. 4Co/93/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaný m á voči žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V, po zmene súdnej mapy Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. júna 2021 č. k. 10C/15/2020-163 (ďalej len „rozsudok mestského súdu“ alebo „rozhodnutie mestského súdu“) žalobu zamietol (prvá výroková veta); žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (druhá výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa po pripustení zmeny žaloby, domáhal uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť mu sumu 2.700 eur spolu s úrokom z omeškania 5 % ročne zo sumy 2.700 eur od 29. mája 2020 do zaplatenia a taktiež sa domáhal uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť mu sumu 75 eur mesačne počnúc mesiacom nasledujúcim po právoplatnosti rozsudku. Žalobu odôvodnil s poukazom na podielové spoluvlastníctvo žalobcu a žalovaného k bytu č. X nachádzajúceho sa na druhom nadzemnom podlaží bytového domu v D., súpisné č. XX, postavenom na pozemku registra C KN 1099. Argumentoval, že žalovaný ako spoluvlastník nehnuteľnosti o veľkosti spoluvlastníckeho podielu 5/6 bezodplatne užíva jeho spoluvlastnícky podiel vo výške 1/6 bez predchádzajúcej dohody, a teda užíva byt nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu a za toto užívanie žalobcovi neplatí žiadnu finančnú náhradu. Výšku uplatneného nároku vyvodil z o sumy komerčného

nájmu bytu v danej lokalite (450 eur mesačne) prihládajúc na jemu patriaci spoluvlastnícky podiel (1/6) a uplatnenie nároku za tri roky späť. Vo vzťahu k žalovanému a spoločnej matke, ktorá má bývať v uvedenom byte, žalobca uviedol, že s nimi od marca 2019 neudržiava rodinné styky, neprejavujú o seba skutočný záujem a akékoľvek prípadné tvrdenie o možnosti žalobcu navštíviť byt alebo ho dokonca užívať je irelevantné a nerealizovateľné. Žalovaný so žalobou nesúhlasil a žiadal ju zamietnuť. Uviedol, že on, ani spoločná matka nikdy nebránili žalobcovi, aby ako spoluvlastník užíval byt. Žalobca pritom minimálne od roku 2002, kedy nadobudol spoluvlastnícky podiel, neplatil dane z nehnuteľnosti a ani sa žiadnym spôsobom nepodieľal na nákladoch spojených s bytom. Čiastka nákladov súvisiacich s údržbou nehnuteľnosti za žalované obdobie pritom prevyšuje žalovanú čiastku.

1.2. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 123, § 137 ods. 1, § 123, § 137 ods. 1, § 488, § 489, § 451, § 456 Občianskeho zákonníka; z procesných ustanovení aplikoval čl. 15, § 191 zákona č. 160/2015 Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“). Mestský súd z vykonaného dokazovania zistil, že predmetný byt patril v minulosti do bezpodielového spoluvlastníctva rodičov strán sporu; žalovaný sa v dedičskom konaní po svojom otcovi S. J. vzdal svojho dedičského podielu bezodplatne v prospech matky žalobcu a žalovaného O. J., ktorá v dedičskom konaní získala dedičský podiel na nehnuteľnosti vo výške 5/6 a žalobca 1/6. O. J. v byte býva doposiaľ, žalovaný do bytu chodí sporadicky, býva u svojej priateľky. Žalobca túto skutočnosť popieral, nakoľko pri návšteve v roku 2018 mal vidieť, že byt užíva i žalovaný. O predaji spoluvlastníckeho podielu O. J. žalovanému sa žalobca dozvedel od bývalej priateľky žalovaného. Súd prvej inštancie zistil, že k prevodu spoluvlastníckeho podielu došlo na základe zmluvy z 11. novembra 2016; vklad vlastníckeho práva bol povolený 20. decembra 2016. Z čestného prehlásenia O. J. vyplynulo, že žalovaný daroval svojim rodičom na odkúpenie bytu do vlastníctva sumu 30.000 Sk a práve z tohto dôvodu odpredala svoj spoluvlastnícky podiel vo výške 5/6 žalovanému za sumu 1.100 eur. Z výpovede žalobcu vyplynulo, že v spornom byte nebýva a o bývanie v ňom nemal, ani nemá záujem, nakoľko má svoju rodinu a svoje bývanie a s poukazom na neexistenciu vzájomných rodinných vzťahov by takéto bývanie v byte nebolo reálne.

1.3. Súd prvej inštancie uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia posúdil podľa § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako nárok vyplývajúci z právneho vzťahu spoluvlastníctva. Nebolo možné vysloviť záver, že by žalovaný vec užíval bez právneho dôvodu; dôvodom užívania bolo jeho spoluvlastnícke právo. Pokiaľ ide o právo na relatívnu náhradu, jeho základným predpokladom je užívanie spoločnej veci iným podielovým spoluvlastníkom nad rozsah jeho spoluvlastníckeho podielu; toto právo nevzniká za situácie, keď iný podielový vlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, nakoľko takéto užívanie nebráni podielovému spoluvlastníkovi, aby využil svoje oprávnenie užívať spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. Uviedol, že neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu; len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov, alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka alebo ide o stav faktický. V tomto smere poukázal na závery vyplývajúce z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 6Cdo/184/2010.

1.4. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci samej súd prvej inštancie zdôraznil, že posudzoval všetky skutkové okolnosti prípadu, nadobudnutie spoluvlastníctva žalovaného i žalobcu k bytu, skutočnosť, kto sa stará o údržbu bytu, kto byt užíva, ako i dôvod, pre ktorý žalobca byt v časti spoluvlastníckeho podielu neužíva. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovi sa nepodarilo preukázať užívanie bytu žalovaným nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu. Bolo nesporné, že žalobca predmet spoluvlastníctva reálne neužíva; byt je užívaný iba matkou žalobcu. Žalovaný pritom žiadnym spôsobom žalobcovi nebráni v užívaní bytu v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu. Žalobca sa však užívacieho práva k bytu nikdy nedomáhal; má záujem len o finančnú náhradu za neužívanie spoločnej veci.

1.5. Vyhodnotiac uvedené mestský súd konštatoval, že uplatnený nárok žalobcovi prináleží len v

pripade, že by užívanie nebolo možné, a to v dôsledku, že iný spoluvlastník predmet spoluvlastníctva užíva nad svoj spoluvlastnícky podiel, čo však preukázané nebolo. Logicky potom nemôže byť dôvodom neužívania spoločnej veci žalobcom v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu užívanie predmetu spoluvlastníctva žalovaným nad rozsah jeho spoluvlastníckeho podielu. Žalobcovi nič nebráni v tom, aby svoje užívacie právo k spoločnej nehnuteľnosti v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu využíval.

1.6. Mestský súd považoval za zrejmé, že v prejednávanej veci nastal faktický stav, že žalobca byt neužíva a byt je užívaný matkou žalobcu a žalovaného. Žalobca neprejavil skutočný záujem nast'ahovať sa do bytu a užívať svoj spoluvlastnícky podiel; nepodarilo sa mu preukázať, že by žalovaný užíval byt nad rozsah svojho väčšinového spoluvlastníckeho podielu. Z uvedeného dôvodu považoval súd prvej inštancie žalobu za nedôvodnú už pokiaľ ide o právny základ nároku; uviedol, že výškou uplatneného nároku čo do výšky trhového nájmu sa už nezaoberal, rovnako ako sa nezaoberal námietkou premĺčania. Okrajovo podotkol, že k dohode spoluvlastníkov ohľadom užívania nehnuteľnosti nedošlo; žalobca mohol svoje nároky vyplývajúce zo spoluvlastníckeho vzťahu uplatniť inak; domáhať sa úpravy užívania spoločnej veci, prípadne požiadať súd o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, čo nevyužil. Je potom otázne, že či podaním žaloby nekonal žalobca aj v rozpore s dobrými mravmi.

1.7. Napriek vyššie uvedenému konštatovaniu súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že žalovaný prispel rodičom finančnými prostriedkami na odkúpenie bytu do ich vlastníctva; byt prenechal matke žalobcu a žalovaného, aby v ňom bývala a zabezpečuje údržbu bytu a uhrádza daň z nehnuteľnosti. Ak by súd pristúpil na požadovanú sumu vychádzajúcu z trhového nájomného, bolo potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že byt bol a nie je neobývaný a voľný; bol a je v užívaní chorou matkou strán sporu. Z uvedeného dôvodu by súd prvej inštancie považoval výšku uplatneného nároku za rozpornú s dobrými mravmi.

1.8. Žalobu súd prvej inštancie zamietol aj v rozsahu povinnosti platiť 75 eur mesačne do budúcnosti, keď ustálil, že pre priznanie tohto nároku do budúcnosti nebol daný žiaden zákonný dôvod, keďže náhradu možno priznať len za užívanie spoluvlastníckeho podielu.

1.9. Okresný súd nevykonával žalobcom navrhované dôkazy, a to výsluchy jeho manželky a svedkyne I. H. z dôvodu, že tieto nebývajú v bezprostrednej blízkosti bytu v podielovom spoluvlastníctve a svojou výpoveďou by nepreukázali užívanie bytu žalovaným nad rámec jeho spoluvlastníckeho podielu.

1.10. Pri rozhodovaní o trovách konania súd prvej inštancie aplikoval § 262 ods. 1, ods. 2 v spojení s § 251 ods. 1, ods. 2 CSP; prihliadol na zásadu úspechu v spore a náhradu trov konania priznal plne úspešnému žalovanému.

1.11. Opravným uznesením z 22. marca 2022 č. k. 10C/15/2020-215 súd prvej inštancie opravil chybu v písaní spočívajúcu v nesprávnom označení právneho zástupcu v záhlaví rozsudku.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. novembra 2022 č. k. 4Co/93/2022-223 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením potvrdil (prvá výroková veta); žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (druhá výroková veta).

2.1. Odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu postupom podľa § 387 ods. 1 CSP. Mal za to, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, výsledky ktorého správne vyhodnotil a vec po právnej stránke správne posúdil a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil.

2.2. Reagujúc na odvolacie námietky odvolací súd rovnako vec právne posúdil podľa § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka a konštatoval, že v prejednávanej veci nebolo zo strany žalovaného rozhodnuté o hospodárení so spoločnou vecou bez toho, aby nedal možnosť žalobcovi ako spoluvlastníkovi vyjadriť sa k takému hospodáreniu; z jeho strany nedošlo k porušeniu § 137 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v

dôsledku čoho by malo dôjsť na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu sa. Proti vôli žalobcu nedošlo ani k tomu, že by malo byť naložené so spoločnou vecou spôsobom, ktorý by mu znemožňoval užívať vec v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu. Nebolo preukázané, že by žalovaný predmetnú nehnuteľnosť užíval nad rámec spoluvlastníckeho podielu žalobcu a dochádzalo by tak k jeho obohateniu sa. Žalobca sám nemal záujem svoj spoluvlastnícky podiel užívať, a teda neboli preukázané prekážky na strane žalobcu vec užívať.

2.3. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku žalobcu týkajúcu sa nesprávne zisteného skutkového stavu a nesprávneho právneho posúdenia a nedostatku odôvodnenia.

2.4. Ak žalobca namietal, že žalovaný dal nehnuteľnosť do užívania tretej osobe, odvolací súd zdôraznil, že žalovaný ako väčšinový spoluvlastník nehnuteľnosti v byte nechal bývať nielen svoju matku, ale aj matku žalobcu, ktorý ju označuje ako „tretiu osobu“. Táto však tiež neoprávnene neužíva cudziu majetkovú hodnotu, v byte býva so súhlasom žalovaného, žalobca má tiež možnosť v byte bývať. Keďže žalobca neprejavil záujem nastáňovať sa do bytu a užívať svoj spoluvlastnícky podiel a nepodarilo sa mu preukázať, že by žalovaný svoj spoluvlastnícky podiel užíval nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu, resp. že by matkou žalobcu bol byt užívaný nad rozsah spoluvlastníckeho podielu žalovaného; nebolo možné hovoriť o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného na úkor žalobcu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobou uplatňovaný nárok by bol aj v rozpore s dobrými mravmi, keďže v byte nebýva cudzia osoba, ale matka nielen žalovaného, ale aj žalobcu a táto v ňom aj predtým bývala.

2.5. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania odvolací súd aplikoval § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a nárok na náhradu trov konania priznal v odvolacom konaní plne úspešnému žalovanému.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 420 písm. f) CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Namietal, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom porušil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.1. Dovolateľ namietal nesprávne zistený skutkový stav; súd neobjektívne, bez relevantnej argumentácie odmietol dvoch svedkov navrhovaných žalobcom a zároveň tvrdil, že žalobca nepreukázal skutočnosť o užívaní bytu žalovaným. Ak súd prvej inštancie nevykonával dôkaz len z dôvodu, že navrhované svedkyne nebývajú v bezprostrednej blízkosti bytu, jeho postup bol svojvoľný. Žiaden zákon, ani judikatúra totiž nestanovuje, že svedkovia navrhovaní stranou sporu k výpovedi o určitých skutočnostiach, sú relevantní len v prípade, ak bývajú „bezprostredne“ pri nehnuteľnostiach, či osobách, ktorých sa má výpoveď týkať.

3.2. Dovolateľ namietal záver súdov nižších inštancií o tom, že O. J., matka žalobcu a žalovaného, trpí závažnou chorobou. Podľa vedomosti žalobcu je jej zdravotný stav viac ako dobrý a táto skutočnosť bola pre súd podstatná v časti o tvrdenom rozpore žaloby s dobrými mravmi.

3.3. Za svojvoľné a protirečivé považoval dovolateľ závery súdu nižšej inštancie, ktorý na jednej strane uviedol, že vzhľadom k nepriznaniu nároku žalobcovi sa nezaoberal výškou nájomného požadovaného žalobcom a na druhej strane konštatoval, že výška nároku je v rozpore s dobrými mravmi.

3.4. Podľa názoru dovolateľa súdy nižších inštancií vytvorili právnu konštrukciu, podľa ktorej sú pokrvné vzťahy nadradené zákonu. Iba skutočnosť, že matka žalobcu a žalovaného byt užíva na základe rozhodnutia výlučne žalovaného, má podľa názoru nižších súdov vylučovať možnosť vzniku bezdôvodného obohatenia. Táto konštrukcia je v rozpore so zákonnou úpravou bezdôvodného obohatenia a je ďaleko nad rámec súdneho výkladu pojmu dobré mravy. V tomto smere dovoláciu námietku uzavrel tvrdením, že záver súdov nižších inštancií, že konanie žalobcu by mohlo byť v rozpore

s dobrými mravmi, nie je podložený žiadnymi vykonanými dôkazmi a má základ v nesprávne vyhodnotenom skutkovom stave.

3.5. Dovolateľ zdôraznil, že má manželku a dieťa, nie je potom zrejmé, že ako má žiť v dvojizbovom byte, ktorý obýva matka žalobcu spolu so žalovaným. Odvolací súd sa nevysporiadal s námietskou, že spoluvlastnícky podiel je ideálnym podielom, pri ktorom nie je možné určiť presné metre štvorcové, ktoré má užívať žalobca. Súd nižších inštancií tvrdia, že žalobca môže užívať dvojizbový byt, ktorý však na druhej strane nie je voľný. Podľa názoru dovolateľa ide o zásadné rozpory v skutkovom stave, ktoré odvolací súd nevysvetlil.

3.6. Dovolateľ tvrdil, že na zistený skutkový stav bola aplikovaná nesprávna právna norma. Súd nižších inštancií vec právne posúdili podľa § 137 Občianskeho zákonníka, s týmto právnym posúdením sa žalobca nestotožňuje, nakoľko mal za to, že na strane žalovaného došlo a dochádza k bezdôvodnému obohateniu. Žalobca nepožadoval náhradu žalovanej sumy od žalovaného z dôvodu, že by užíval spoluvlastnícky podiel nad jeho rozsah, ale titulom bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo uzatvorením obligačného záväzku za bezodplatné užívanie celého bytu medzi žalovaným a treťou osobou bez súhlasu žalobcu. Pokiaľ by súd žalobu vyhodnotil podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení, nemohol by dospieť k inému záveru, ako k opodstatnenosti žaloby aj vzhľadom k tomu, že už súd prvej inštancie konštatoval, že je nesporným faktom, že celý byt užíva výlučne tretia osoba a jej užívanie umožnil výlučne žalovaný bez súčinnosti žalobcu. Súd nižších inštancií nesprávne postupovali, keď najprv uviedli právne posúdenie a až následne pristúpili k vyhodnoteniu skutkových otázok. Ak by najskôr ustálili skutkový stav, až následne by pristúpili k právnemu posúdeniu, nemohli by daný skutkový stav podriaďiť pod § 137 Občianskeho zákonníka.

3.7. Dovolateľ napokon namieta nedostatočné odôvodnenie a arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd sa iba stotožnil s o závermi vyplývajúcimi z rozsudku súdu prvej inštancie, toto stotožnenie a vysvetlenie, prečo sú odvolacie námietky žalobcu nesprávne, odvolací súd v napadnutom rozsudku neodôvodňuje a nepodkladá relevantnými argumentami. Odvolací súd len stroho konštatoval, že v danom prípade nejde o bezdôvodné obohatenie, ale o nárok vyplývajúci z § 137 Občianskeho zákonníka, toto svoje tvrdenie nijako neodôvodnil, nepodložil ho odbornou literatúrou, súdnymi rozhodnutiami, ani pragmatickými argumentami. Existujúca judikatúra a odborné názory, ktoré ponúkajú, predkladajú opačný názor na výklad, ako mal súd prvej inštancie a odvolací súd; žiadalo sa, aby odvolací súd svoje opačné stanovisko dostatočne jasne a logicky zdôvodnil.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení považoval dovolanie za nedôvodné a navrhol, aby ho dovolací súd zamietol. V písomnom vyjadrení sa žalovaný stotožnil so závermi odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie a uviedol, že žalobcovi ponúkol, aby svoj spoluvlastnícky podiel užíval, čo žalobca odmietol.

4.1. Motív, pre ktorý žalobca podal žalobu, bola podľa názoru žalovaného skutočnosť, že matka strán sporu predala svoj spoluvlastnícky podiel žalovanému a tým skrátila dedičský podiel žalobcu. Ak dovolateľ odvodil svoj nárok na bezdôvodné obohatenie od skutočnosti, že by jeho spoluvlastnícky podiel mala užívať jeho vlastná matka, o ktorú sa nestará a neposkytuje jej žiadnu pomoc v starobe a chorobe, práve toto konanie je rozporné s dobrými mravmi. Dovolateľ získal svoj spoluvlastnícky podiel dedením po zomrelom otcovi strán sporu a ani o otca, ktorý bol vážne chorý, nejavil žiadny záujem a neposkytol mu žiadnu pomoc. Dovolateľ tak žiada náhradu za majetok, o ktorý sa nepričinil, a ktorý užíva jeho matka k zabezpečeniu základných životných potrieb.

4.2. Za podstatnú skutočnosť považoval žalovaný to, že prenechal svojej matke na užívanie len svoj spoluvlastnícky podiel; žalobca sa naopak žiadnym spôsobom nepokúsil o dohodu v oblasti užívania jeho časti nehnuteľnosti v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu; možnosť užívať jemu patriaci spoluvlastnícky podiel žalobca odmietol.

4.3. Žalovaný poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/277/2009 a 6Cdo/184/2010, z ktorých vyplýva, že ak sa podielový spoluvlastník domáha náhrady vo forme peňažného plnenia voči

druhému spoluvlastníkovi za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, ide o právny vzťah z podielového spoluvlastníctva osobitne v Občianskom zákonníku upravený.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Po preskúmaní podaného dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné, a preto ho zamietol.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, majúci v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdov nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť vo veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015).

8. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorý sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto podmienka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/348/2013, 3Cdo/319/2013, 3Cdo/357/2016, 3Cdo/208/2014).

9. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých spor bol právoplatne skončený meritórnym rozhodnutím musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti; z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď tvrdil, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

15. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP (ako v prípade ďalších vád zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/8/2017, 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konania. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Pokiaľ dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, z obsahu dovolania možno vyvodiť, že namietal:

- vady v dokazovaní spočívajúce v nevykonaní ním navrhovaných dôkazov a v nesprávnom hodnotení dôkazov,
- zmätočnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie a
- nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu.

18. K uvedenému dovolací súd uvádza, že sporové konanie je konaním, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné. Úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce. Je teda zrejmé, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné.

18.1. Vzhľadom na dovolacie námietky týkajúce sa dokazovania, najvyšší súd dodáva, že dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorého si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu, a nie účastníkov konania (viď tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/99/2011, 2Cdo/141/2012, 3Cdo/201/2012, 4Cdo/125/2012, 5Cdo/251/2012,

6Cdo/36/2011 a 7Cdo/34/2011).

18.2. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

18.3. Ani nesprávne alebo neúplné vyhodnotenie vykonaných dôkazov, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Uvedenú dovoláciu námietku bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v danom prípade súdu prvej inštancie a odvolaciemu súdu; pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000), ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli a treba ich považovať za naďalej aktuálne. Preto nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

18.4. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu dovolací súd nie je oprávnený, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

19. Dovolateľ namietal, že súd prvej inštancie nevykonával ním navrhované dôkazy, a to výsluch I. H. ako bývalej priateľky žalovaného, aj výsluch manželky žalobcu. Uvedené svedkyne navrhli vypočuť na tvrdenie, že žalovaný užíva byt, ktorý je v podielovom spoluvlastníctve strán sporu. Dôvodnosť navrhovaných dôkazov videl najmä v tom, že súd prvej inštancie svoje rozhodnutie založil na konštatovaní, že nebolo preukázané, že žalovaný byt užíva nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu.

19.1. S uvedeným dôkazným návrhom sa súd prvej inštancie vysporiadal tak, že tento dôkaz nevykonával z dôvodu, že ani jedna z navrhovaných svedkýň nebýva v bezprostrednej blízkosti bytu na D., takže svojou výpoveďou by nepreukázali užívanie bytu žalovaným nad rámec spoluvlastníckeho podielu. Na uvedené konštatovanie súdu prvej inštancie dovolateľ poukázal.

19.2. Dovolateľ však opomenul poukázať aj na ďalší dôvod, na ktorý súd prvej inštancie poukázal, a to skutočnosť, že v byte dlhodobo býva O. J., matka žalobcu a žalovaného, a žiadna zo strán sporu nenavrhol, aby sa k spornej skutočnosti užívania bytu aj žalovaným vyjadrila.

19.3. Práve z uvedeného vyplýva dôvod, prečo súd prvej inštancie navrhovaný dôkaz spočívajúci vo výsluchu svedkýň nevykonal. Z kontextu záverov súdu prvej inštancie možno vyvodiť, že navrhované svedkyne nemôžu mať vedomosť o nepretržitom a trvalom užívaní sporného bytu žalovaným; túto vedomosť môže mať iba osoba, ktorá v byte nepretržite býva a ide o osobu, ktorej svedectvo bolo v spore dostupné, ale nenavrnuté. Ak súd prvej inštancie z uvedeného dôvodu vyvodil, že v prípade užívania pokračuje dovtedajší užívací status k spornému bytu, založený už v minulosti bezpodielovým spoluvlastníctvom bytu manželov J. (rodičia strán sporu), následne po vyporiadaní dedičstva po otcovi žalobcu spočívajúci v podielovom spoluvlastníctve (na základe výsledkov dedičského konania) žalobcu a jeho matky a napokon v podielovom spoluvlastníctve žalobcu a žalovaného (po prevode spoluvlastníckeho podielu žalovanému), jeho záver nie je v rozpore s vykonaným dokazovaním. Pri tvrdení žalovaného, že byt, ktorý je v podielovom spoluvlastníctve strán sporu, užíva ich matka (a nie trvale aj žalovaný), bol dôkazom preukazujúcim opak práve výsluch O. J. a nie osôb, ktoré o tejto skutočnosti majú len dočasnú vedomosť, resp. vedomosť z počutia. Žalobca ani netvrdil, že jeho manželka pravidelne navštevuje matku žalobcu (čo by dôkaznú silu jej výpovede potvrdilo) a ani netvrdil, že žalovaný v spornom byte v minulosti býval aj so svojou bývalou priateľkou.

20. Dovolateľ namietal, že súdy nižších inštancií nesprávne vyhodnotili zdravotný stav matky strán sporu (O. J.), keď uzavreli, že trpí závažnou chorobou.

20.1. Odhliadnuc od skutočnosti, že slovné spojenie „trpí závažnou chorobou“ súdy nižších inštancií nevyslovili (súd prvej inštancie uviedol, že „žalovaný byt neužíva nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu, aj keď do bytu chodí sporadicky, za účelom pomoci ich chorej matke ...“), na závere o „závažnej chorobe“ matky strán sporu svoje rozhodnutie nezaložili. Uvedený argument bol uvedený podporne k otázke rozsahu užívania sporného bytu žalovaným. Pokiaľ oba súdy nižších inštancií poukazovali na dobré mravy a rozpor konania žalobcu s nimi pri uplatnení nároku, hodnotili komplexne otázky nastolené stranami sporu; podstatným pre rozhodnutie bolo konštatovanie, že nebolo preukázané, že by žalovaný sporný byt užíval nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu.

20.2. K namietanej vade zmätočnosti spočívajúcej v tom, že už súd prvej inštancie na jednej strane uviedol, že výškou nájomného požadovaného žalobcom sa nezaoberal a na strane druhej konštatoval rozpor výšky nároku s dobrými mravmi, dovolací súd uvádza, že konštatovanie o rozpore výšky požadovaného nájomného, resp. bezdôvodného obohatenia, resp. zodpovedajúcej náhrady podielového spoluvlastníka vo forme peňažného plnenia bolo pre rozhodnutie vo veci samej nadbytočné (keďže súd prvej inštancie na tejto skutočnosti svoje rozhodnutie, ktoré odvolací súd potvrdil, nezaložil); súdy nižších inštancií však v tejto otázke komplexne odpovedali na otázky nastolené v konaní stranami sporu. Takáto prípadná vada však nemá takú intenzitu, na základe ktorej by bolo možné uvažovať o porušení práva žalobcu na spravodlivý proces.

21. Dovolateľ nedôvodne namietal, že súdy nižších inštancií vytvorili právnu konštrukciu, podľa ktorej sú pokrvné vzťahy nadradené zákonu. Súdy nižších inštancií rozhodli o žalobe žalobcu, ktorý sa voči žalovanému domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, v súlade so zásadou iura novit curia vec právne posúdili podľa § 137 Občianskeho zákonníka a rozhodnutie založili na konštatovaní, že žalobca nepreukázal užívanie spornej nehnuteľnosti žalovaným nad rámec výšky spoluvlastníckeho podielu. K námietke, že súd prvej inštancie a odvolací súd mali vec posúdiť podľa právnej úpravy bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. Občianskeho zákonníka) zaujíma dovolací súd stanovisko v bode 24.1. tohto rozhodnutia.

22. Dovolacou námietkou bolo tvrdenie o nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosti) a arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu; odvolací súd sa iba stotožnil so závermi súdu

prvej inštalácie a nevysvetlil, prečo považuje odvoláciu argumentáciu žalobcu za nesprávnu. Uvedené žalobcu argumentoval aj vo vzťahu k právnomu posúdeniu uplatneného nároku podľa § 137 Občianskeho zákonníka namiesto uplatneného § 451 Občianskeho zákonníka.

23. K dovolacej argumentácii o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu opierajúcej sa o § 420 písm. f) CSP dovolací súd akcentuje, že z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, 5Cdo/57/2019) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď dovolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie.

23.1. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

23.2. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

23.3. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov, patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivý súdny proces, táto vada zakladá i

prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

23.4. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený, nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

24. Pokiaľ dovolateľ namietal nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd konštatuje, že v posudzovanom prípade obsah spisu a obsah napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolateľ nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu v podstatnej časti namietal iba všeobecne, v konkrétnosti najmä v otázke právneho posúdenia uplatneného nároku ako práva podielového spoluvlastníka na poskytnutie zodpovedajúcej náhrady proti tomu spoluvlastníkovi, ktorý jeho podiel užíva.

24.1. Podľa názoru odvolacieho súdu už súd prvej inštancie dostatočným spôsobom, aj s odkazom na rozhodnutie odvolacieho súdu (sp. zn. 6Cdo/184/2010) odôvodnil, z akých dôvodov vec posudzoval podľa § 137 Občianskeho zákonníka; odvolací súd sa s právnymi závermi mestského súdu stotožnil a reagoval tak len na odvolaciu argumentáciu. Vysvetlil rozdiel medzi nárokom vyplývajúcim z bezdôvodného obohatenia; konštatoval, že podielový spoluvlastník je oprávnený požadovať vydanie bezdôvodného obohatenia od osoby, ktorá neoprávnene vec dala inej osobe do užívania ...; ... žalovaný v predmetnej nehnuteľnosti nechal bývať svoju matku, ale aj matku žalobcu (ktorá aj dovedy, v minulosti ako bezpodielová spoluvlastníčka a následne ako podielová spoluvlastníčka), ktorá by tiež neoprávnene neužívala, v byte býva so súhlasom žalovaného; žalobca má možnosť byť užívateľ a nebolo preukázané, že by žalobca nemal možnosť svoj podiel užívať (lebo to odmietol). Preto uzavrel, že z uvedeného dôvodu nemožno hovoriť o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu.

24.2. Odvolací súd tak venoval časť svojej argumentácie v napadnutom rozsudku aj otázke rozdielu medzi nárokom podľa § 137 Občianskeho zákonníka a nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia; svoje závery vysvetlil a v postačujúcom rozsahu odôvodnil. Vadou nepreskúmateľnosti napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu netrpí.

25. Dovolací súd k uvedenému dodáva, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívnym uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo strany na spravodlivý proces (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011). Pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci túto vadu zmätočnosti nezakladá (R 24/2017); tento právny záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (I. ÚS 61/2019). Vzhľadom na uvedené dovolací súd neakceptoval opodstatnenosť dôvodov, ktoré dovolateľ uvádzal v dovolaní o zmätočnosti (§ 420 CSP) napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, trpiaceho nedostatkom riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia, pretože uvedené nezistil.

26. Dovolateľ tak neopodstatnene namietal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mu mal znemožniť uskutočňovanie jemu patriacich procesných práv v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP); nezistenie porušenie práva na spravodlivý proces bolo dôvodom pre zamietnutie dovolania v zmysle ustanovenia § 448 CSP.

27. Dovolací súd zdôrazňuje, že dovolateľ dovolacie dôvody vymedzil poukazom na § 420 písm. f) CSP; tvrdil tak existenciu zmätočností väd napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. V rámci odôvodnenia podaného dovolania však namieta aj nesprávne právne posúdenie, pokiaľ súdy nižších inštancií v prejednávanej veci aplikovali § 137 Občianskeho zákonníka a nie § 451 Občianskeho zákonníka, za absencie vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP a § 432 ods. 2 CSP.

28. Pokiaľ však ide o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28.1. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam otázka pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o otázku právnú, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie napadnuté odvolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napr. sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

28.2. Ak dovolací súd má riešiť právnú otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnú otázku riešenú dovolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018), c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

28.3. Ak dovolací súd má riešiť právnú otázku, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), je jeho povinnosťou a) konkretizovať právnú otázku, b) uviesť, ako ju odvolací súd riešil a c) uviesť, ako mala byť otázka správne právne riešená.

28.4. Obdobne, pokiaľ má dovolací súd riešiť právnú otázku, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP), je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnú otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená a c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré posudzovanú právnú otázku riešili rozdielne.

29. Dovolateľ (inak výslovne uplatniac iba dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP) namietal nesprávne právne posúdenie tvrdením, že na zistený skutkový stav bola aplikovaná nesprávna právna norma.

29.1. Z dôvodov dovolania však dovolaciu otázku nemožno vymedziť spôsobom, aby zodpovedala ustanoveniu § 421 ods. 1 CSP; z obsahu dovolania je možné vyvodiť iba nesúhlas dovolateľa s právnym posúdením, ako ho vykonali súdy nižších inštancií bez toho, aby dovolacia otázka bola relevantným spôsobom konkretizovaná.

29.2. Iba na okraj dovolací súd poukazuje na závery vyplývajúce z rozhodnutia dovolacieho súdu z 27. októbra 2010 sp. zn. 6Cdo/184/2010, ktoré citoval už súd prvej inštancie, podľa ktorých neužívanie vecí v rozsahu spoluvlastníckeho podielu spoluvlastníkom musí byť dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. Len v takomto prípade sa spoluvlastník užívajúci spoločnú vec nad rozsah spoluvlastníckeho podielu podieľa na prisvojovaní si úžitkovej hodnoty veci vo väčšej miere, než zodpovedá jeho podielu. Nie je pritom rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov (okrem ak by jej súčasťou bola aj dohoda o bezplatnom užívaní celej veci alebo jej časti), alebo z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka, alebo či ide o faktický stav. Je zrejmé, že ak by spoločná vec vôbec nebola spoluvlastníkmi užívaná, žiaden nárok na náhradu za jej neužívanie by medzi nimi nevznikol. Rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívanom oprávnení v rozsahu svojho podielu, a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný a rovnako tak nie je významné ani prípadné užívanie časti veci tretou osobou. Pri posudzovaní rozsahu užívania spoločnej veci však nemusí byť rozhodujúca len veľkosť užíwanej časti veci, ale rozhodujúca môže byť úžitková hodnota užíwanej časti veci, ak je táto hodnota, vzhľadom na konkrétne okolnosti, u jednotlivých častí veci, rozdielna.

29.3. Dovolateľ podľa názoru dovolacieho súdu dovolacie dôvody nevymedzil spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, najmä nevymedzil právnu otázku spôsobom uvedeným v bode 28.2., 28.3. a 28.4. tohto rozsudku; dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia nevymedzil ani uvedením zákonného ustanovenia; právnu otázku dostatočne nekonkretizoval a z obsahu dovolania nebolo možné vyabstrahovať namietanú právnu otázku a nesprávnosť jej posúdenia; dovolacia argumentácia vyjadruje len nesúhlas s právnym posúdením, ako ho v spore realizovali súdy nižších inštancií.

29.4. Vzhľadom k vyššie uvedenému dovolací súd vo vzťahu k námietke nesprávneho právneho posúdenia uzatvára, že v tomto rozsahu bolo dovolanie neprípustné, nakoľko dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 CSP.

30. Dovolací súd tak konštatuje, že dovolanie v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcu v nepreskúmateľnosti rozhodnutia je síce prípustné, ale nie je dôvodné; ak dovolateľ nekonkrétne namietal nesprávne právne posúdenie v zmysle § 421 ods. 1 CSP dovolanie nie je prípustné, nakoľko dovolací dôvod nebol vymedzený prípustným spôsobom. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

31. Dovolací súd žalovanému, v dovolacom konaní úspešnému, priznal podľa § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP voči neúspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.